

CÁCH LÀM BÀI NGHỊ LUẬN VỀ TÁC PHẨM TRUYỆN (HOẶC ĐOẠN TRÍCH)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Biết cách viết bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích) cho đúng với các yêu cầu đã học ở tiết trước.
- Rèn luyện kĩ năng thực hiện các bước khi làm bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích), cách tổ chức, triển khai các luận điểm.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

1. Đề bài nghị luận loại này cũng có các dạng : đề mệnh lệnh và đề "mở". Các mệnh lệnh thường gặp là "suy nghĩ" (về nhân vật..., tác phẩm...), "cảm nhận của em" (về nhân vật..., tác phẩm...). Đối tượng nghị luận có thể là tác phẩm, nhân vật, tư tưởng hay những đổi thay trong số phận nhân vật... (theo phạm vi vấn đề trong các bài đọc hiểu tác phẩm truyện ở SGK).

2. Cần cho HS hiểu rõ tính chất tổng hợp của kiểu bài nghị luận về một tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích) :

- Trình bày những cảm nhận, đánh giá phải có lí lẽ, lập luận, đồng thời phải qua phân tích, chứng minh bằng cách dẫn chứng cụ thể.
- Kết hợp đồng thời, linh hoạt nhiều phép lập luận (giải thích, chứng minh, phân tích,...).

3. Trong khi hướng dẫn cách làm bài và luyện tập, GV cần chú ý phát huy, động viên tính tích cực, sáng tạo của từng HS chứ không gò ép theo những khuôn mẫu.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. Giới thiệu đề bài trong SGK.

Yêu cầu HS đọc kĩ và suy nghĩ theo câu hỏi gợi ý. Mục đích của hoạt động này là giúp HS xác định đúng yêu cầu của đề, từ đó hiểu rõ những điều kiện cần có về tri thức, về kĩ năng... để thực hiện tốt yêu cầu ấy. Cùng nghị luận về một tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích) nhưng đề yêu cầu phân tích với đề yêu cầu trình bày suy nghĩ nên có cách làm khác nhau như thế nào. Ở hoạt động này, GV có thể nhắc lại các ý của phần *Ghi nhớ* ở tiết trước để vừa củng cố tri thức vừa giúp HS tìm ý.

Hoạt động 2. Hướng dẫn HS tìm hiểu cách làm bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích).

GV yêu cầu HS đọc kĩ theo từng phần Mở bài, Thân bài, Kết bài trong mục *Lập dàn bài* ở SGK. Từ đó, hướng dẫn các em rút ra nhận xét, khái quát lên về mặt phương pháp lí thuyết yêu cầu cơ bản của từng phần trong một bài nghị luận về tác phẩm truyện. Trong quá trình thực hiện hoạt động này, GV cần xác định mục đích không chỉ là trình bày cảm nhận, đánh giá về nhân vật ông Hai trong truyện ngắn *Làng*. Vấn đề là qua đó (nghĩa là từ một trường hợp cụ thể) mà giúp HS nắm vững yêu cầu, các bước khi làm một bài nghị luận về nhân vật trong một tác phẩm truyện.

Hoạt động 3. Hướng dẫn HS đọc phần *Viết bài* trong SGK.

Để nắm vững thêm yêu cầu, nội dung cơ bản của từng phần Mở bài, Thân bài, Kết bài trong bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích). GV cần nhấn mạnh với HS : bài văn cần có những cảm nhận, đánh giá về đặc điểm nổi bật của nhân vật, về đặc sắc trong cách thể hiện của nhà văn, các luận điểm của bài văn phải được phân tích, chứng minh (nghĩa là trình bày có căn cứ) bằng những dẫn chứng cụ thể, sinh động trong tác phẩm.

Hoạt động 4. Yêu cầu HS đọc kĩ phần *Ghi nhớ* trong SGK để nắm vững các bước làm bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích).

Hoạt động 5. Hướng dẫn HS thực hiện phần *Luyện tập*.

GV có thể dựa vào đề luyện tập trong SGK (*Suy nghĩ của em về truyện ngắn "Lão Hạc" của Nam Cao*) hoặc nêu một đề khác (về một tác phẩm truyện nào đó HS đã học). Mục đích cụ thể của hoạt động luyện tập này là giúp HS biết viết phần Mở bài và một đoạn Thân bài cho đúng với yêu cầu đã học, đồng thời gởi được sự chú ý ở người đọc.